

GONDOLATOK A GYŰLÖLET-BŰNCSELEKMÉNYEK RENDÉSZETÉRŐL

1. A tanulmány célja

Azok az incidensek, amelyek gyűlöleten alapulnak, statisztikai számarányukban ugyan csekély részét teszik ki a hazánkban elkövetett bűncselekményeknek, mégis, részben a köznyugalom megzavarására alkalmas jellegük és emelkedő statisztikai mutatóik, részben pedig változó jogi hátterük és formálódó joggyakorlatuk szempontjából érdekes kérdésként, aktuális rendészeti témaként tarthatók számon.

A gyűlöletbűnözés jelenléte hazánkban legszembetűnőbben a romák elleni 2008-2009. évek támadássorozatában nyilvánult meg, amellyel az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet behatóan foglalkozott, jelentésében a magyar helyzetre vonatkozó konkrét megállapításokat és ajánlásokat tett. A szervezet emellett univerzális protokollt dolgozott ki a gyűlölet-bűncselekmények kezelésére. Az írás bemutatja a gyűlölet-bűncselekmény absztrakt fogalmát, ismerteti a gyűlölet-bűnözés hazai tendenciáit, valamint vizsgálja, hogy egyes bűncselekmények mennyiben, mely jogtechnikával vonhatók e bűncselekmény kategória alá, valamint rendészeti kezelésük mely problémákat veti fel.

2. A gyűlölet-bűncselekmény absztrakt definíciója

A gyűlölet-bűncselekmény kifejezés az USA-ban terjedt el az 1970-es években. Az FBI értelmezésében olyan „olyan személy vagy vagyon ellen irányuló bűncselekmény, melynek motivációja részben vagy teljesen az elkövető faji, vallási, fogyatékosok iránti, etnikai vagy szexuális orientáción alapuló előítéletéből fakad.”⁷⁸⁶

Az EBESZ Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatala a gyűlölet-bűncselekmény kategória definíciójának kidolgozásakor figyelemmel volt a tagállamok nemzeti büntetőjogának különbözőségére, így két fogalmi elemből álló generális definíciót alkotott.⁷⁸⁷ A gyűlölet-bűncselekmény eszerint nem más mint bűncselekmény, melyet előítéletes motivációval követnek el. Bármely a Büntető Törvénykönyvben leírt bűncselekmény a kategóriába tartozóként tekinthető tehát amennyiben előítélet motiválja. Az előítélet alapját a jog nyelvén célszerű valamely hátrányos társadalmi helyzettel összekapcsolt személyiségjegyre alapítani, mely csoportképző tényezőként vehető figyelembe és amely a személy integritásának állandó részét képezi, mint a faj, az etnikum, vallás vagy más hasonló jegyek. Kozáry Andrea és szerzőtársai⁷⁸⁸ hasonlóképp közelítik

⁷⁸⁶ Forrás: http://www.fbi.gov/about-us/investigate/civilrights/hate_crimes/overview (letöltés ideje: 2013.06.24.)

⁷⁸⁷ Hate Crime Laws- A Practical Guide, OSCE, Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODHIR), Warsaw, Poland, 2009, 16. o.

⁷⁸⁸ Horváth Lóránd – Kozáry Andrea – Krémer Ferenc – Nagy Judit: Crime Prevention and Fight against Crime Hate Crime Education/module for Law Enforcement Officials (Module description) ComPHEE/Hungary. Nemzeti Közszolgálat Egyetem Rendészettudományi Kar. Budapest, 5. o.

meg a gyűlöletett kategória mibenlétét, az előítéleti tényezők között azonban a bőrszínét és az életkort is felsorolják.

Az elméleti alapok különbözőségéből is látható, hogy az előítélettel védeni kívánt érdekek kimerítő felsorolása nem lehetséges. A védelemnek igazodnia kell egyrészt az adott állam történelmi hagyományaihoz, kultúrájához, másrészt a XXI. század emberének kozmopolitanizálódásához, az európai polgár kategóriához. Hazánkban az előítéletek célkeresztjében leginkább a roma, zsidó illetve homoszexuális közösségek állnak a statisztikák⁷⁸⁹ szerint, az előítéletet tápláló közösségek közt pedig a szélsőjobb oldali eszméket vallók foglalnak el előkelő helyet.⁷⁹⁰

Társadalomszociológiai, és -pszichológiai kutatások alapján is legfeljebb csak prognosztizálható, hogy az előítéletesség mikor és milyen újabb csoportok ellen irányulhat a jövőben. Emiatt nem célszerű az előítélettel védett csoportok büntetőjogi védelmét zárt listás technikával kialakítani. A védelemnek - a szabályozás időállóságának való megfelelés érdekében - kiterjeszhetőnek kell lennie a társadalomban aktuálisan felmerülő előítéletesség büntetőjogi megnyilvánulásainak visszaszorítására.

3. A gyűlöletbűnözés jellemzőinek, tendenciáinak rövid ismertetése

Bármely fórumon is lévén szó a bűncselekmény típusról, a témával való foglalkozók egyöntetűen leszögezik, hogy a jelenség elméleti megalapozásának és gyakorlati kezelésének kiforrotlansága miatt a gyűlöletettek statisztikája nem lehet pontos. Az Athena Intézet 2009-től vezetett Gyűlöletbűncselekmény adatbázisának adatai⁷⁹¹ nyomán hazánkban évi mintegy 30 esetre derül fény. Az előítéleti motiváció az esetek 50 százalékában rasszizmus, 30 százalékában antiszemizmus, 10 százalékában homofóbia. A támadások fele bár személy ellen irányult, azonban 75 százalékuk nem járt személyi sérüléssel. Az incidensek 42 százaléka vandalizmus jellegű. A támadások harmada történt a fővárosban, vidéki kistélepeken pedig kétszer olyan gyakori az offenzíva mint a megyeszékhelyeken.

A már hivatkozott EBESZ Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatala jelentést készített a romák ellen 2008 és 2009-es években Magyarországon történt támadássorozattal kapcsolatos megállapításairól.⁷⁹² Negyvenöt ilyen regisztrált eset történt. Ezek közül talán a leghírhedtebb Tatárszentgyörgyön 2009 februárjában történt, amikor is Molotov-koktéllal gyújtották fel egy roma család házát, majd a kimenekülő férfit és fiát lövésekkel halálra sebesítették. A megvizsgált negyvenöt támadás jellege szerint változatos

⁷⁸⁹ Forrás: http://athenaintezet.hu/gyuloletbuncselekmeny_adatbazis (letöltés ideje: 2013.07.21.)

⁷⁹⁰ Az előítélet kialakulásáról, okainak szociológiájáról és pszichológiájáról olvashatók Utasi Judit sorai A gyűlöletbűnözés háttere című tanulmányában.

http://j1.wplanet.hu/attachments/082_Utasi%20Judit%20A%20gy%C5%B1%11%C3%B6letb%C5%B1n%C3%B6z%C3%A9s%20h%C3%A1tt%C3%A9re.pdf (letöltés ideje: 2013.07.20.)

⁷⁹¹ http://athenaintezet.hu/gyuloletbuncselekmeny_adatbazis (letöltés ideje: 2013.07.21.)

⁷⁹² Az erőszak leküzdése és az integráció elősegítése romák elleni erőszakos incidensek helyszíni vizsgálata Magyarországon: A fejlemények összegzése, valamint a legfőbb megállapítások és ajánlások 2009. június-július, Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatala által 2010. június 15-én kiadott Addressing Violence, Promoting Integration – Field Assessment of Violent Incidents against Roma in Hungary című jelentésének nem hivatalos magyar fordítása. 1. függelék: Romaellenes incidensek és erőszak Magyarországon 2008–2009-ben. Forrás: <http://www.osce.org/hu/node/71194> (letöltés ideje: 2013.06.24.)

képet mutat.⁷⁹³ A dolog elleni magatartások megnyilvánultak fenyegető vagy rasszista falfirnak, feliratok elhelyezésében, romákhoz köthető objektumok Molotov- koktéllal vagy löfegyverrel való megrongálásában. A személy elleni inzultusok körében előfordult verbális és non-verbális fenyegetés, kényszerítés, személyes szabadság megsértése, bántalmazás és emberölés is. Így nagy felelősség hárul a jogalkalmazókra egyrészt valamennyi az ügy elbírálása szempontjából releváns adat felderítésében, másrészt a cselekmények adekvát büntetőjogi minősítésének megállapításában. A következő cím alatt a tanulmány a gyűlölet-bűncselekményekre adható lehetséges büntetőjogi válaszokat mutatja be, mellyel egyben megjelöli azt a bűncselekményi kört, mely a gyűlöletbűnözés kategóriába sorolható.

4. Gyűlölettettek a büntetőjog tükrében

Több hazai szerző foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy mely bűncselekmények tartoznak a gyűlölet-bűnözés jelensége alá. Kovács Gyula szerint szintúgy a Közösség tagja elleni erőszak és a Közösség elleni izgatás tényállásai az elsődlegesen gyűlölet-bűncselekménynek tekintendő bűncselekmények, emellett a Népiirtás és Apartheid tényállásait, továbbá az Emberölés, Testi sértés, Személyi szabadság megsértése tényállások aljas indokból – így gyűlöleti motivációval elkövetett – minősített eseteit is a gyűlölet-bűncselekmény kategóriába vonja.⁷⁹⁴ Mészáros Ádám a Btk. kifejezetten a rasszizmus elleni rendelkezéseiről írt tanulmányában ilyenként a Népiirtás és Apartheid mint emberiség elleni és a Közösség tagja elleni erőszak mint személy elleni bűncselekményeket nevesíti.⁷⁹⁵ Dombos Tamás a gyűlölet-bűncselekmények körébe: a Közösség tagja elleni erőszak, az aljas indokból elkövetett Emberölés és Testi sértés, a vallási tisztelet tárgyára illetve temetkezési helyen elkövetett Lopás és Rongálás, a Lelkiismereti és vallásszabadság megsértése, a Közösség elleni izgatás, az Önkényuralmi jelképek használata, végül a Nemzeti szocialista és kommunista rendszer büneinek nyilvános tagadása tényállásokat klasszifikálja.⁷⁹⁶

Ismerve a gyűlölet-bűncselekmény fogalmát, kriminológiai sajátosságait és a gyűlölet-bűnözés tendenciáit, messzire vezető kérdés, hogy miként képes e magatartásformák felszámolására irányuló demokratikus társadalmi igényt leképezni a büntetőjog, a bűnelkövetés e formája ellen miként biztosítja a leghatékonyabb védelmet? A büntetőjogi tényállások különbözőképp osztályozhatók figyelembe véve, hogy mely jogtechnikai megoldással nyújtanak védelmet a közösségek elleni támadásokkal szemben.

1. Elsőként vizsgálendő, hogy a bűncselekmény normaszövege kifejezetten nevesíti-e a bizonyos csoportok, azok tagjai vagy vélt tagjai elleni előítélet fennállását

⁷⁹³ Az EBESZ álláspontja szerint a támadások büntetőjogi minősítése egyrészt a rendelkezésre álló adatok köre alapján nem mindenhol lehetséges, másrészt némely ügyben nyomozás van folyamatban, így nem ítélt dologként a jogi minősítés latolgatása nem célszerű.

⁷⁹⁴ Kovács Gyula: Néhány ajánlott kriminálmetodikai szempont az ügyvezett gyűlölet-bűncselekmények nyomozásához. Magyar Bűnüldöző tudományos-szakmai folyóirat 2011/2. szám. Forrás: http://bunuldozok.hu/Data/Sites/1/teljes_3_szam.pdf (letöltés ideje: 2013.06.24.) 24. o. 29. o.

⁷⁹⁵ Mészáros Ádám: A rasszizmus elleni büntetőjogi fellépés lehetőségei, különös tekintettel az Interneten történő elkövetés problematikájára, <http://jesz.ajk.elte.hu/meszaros16.html> (letöltés ideje: 2013.06.24.) című írásában a magyar büntetőjog rasszizmust érintő tényállásait szedi csokorba. Bár a gyűlölet-bűncselekmény fogalmába a rassz, faj alapján történő kiválasztáson kívül számos egyéb tulajdonság alapján kiválasztott sértetti kör ellen elkövetett cselekmények is bevonhatók, a szempontrendszer alapjául szolgálhat a gyűlöleti bűncselekmények csoportosításának.

⁷⁹⁶ Dombos Tamás: Gyűlölet-bűncselekmények Magyarországon: Jogi szabályozás, statisztikai adatok, sértetti csoportok, <http://www.gyulolettellen.hu/szakmai-anyagok>, (letöltés ideje: 2013.07.20.)

motívum vagy célzat formájában. Az előítélet négy tényállás címében és/vagy szövegében jelenik meg.

- 1.1. Az első kategóriába tartoznak a Közösség tagja elleni erőszak és a Közösség elleni uszítás, melyek szűkebb értelemben vett avagy expressis verbis gyűlölet-bűncselekményként aposztrofálhatók, melyek tényállásai a védett csoportokat a tényállás elemként sorolják fel. Az erőszakos bűncselekmény motívumként, míg a gyűlöletbeszéd tényállása is nevesíti az előítéletes motivációt.
- 1.2. A Népiirtás és az Apartheid tényállások címében és célzat formájában tartalmában is megjelenik, hogy szintén közösségek ellen irányuló magatartásforma elleni védekezésre hivatottak, azonban jogtárgyukat tekintve az emberiség elleni bűncselekmények körébe sorolhatók, azaz a fenti csoportnál úgymond nagyobb volumenű támadások ellen nyújtanak oltalmat, melyek elkövetésére XXI. századi társadalmi környezetben remélhetőleg nem kerül sor.
2. Egyes közösségek, az azokhoz ténylegesen vagy vélelmezetten tartozó személyek integritásának védelmét biztosíthatják ezen felül áttételesen A nemzeti szocialista és kommunista rendszerek bűneinek nyilvános tagadása és Az önkényuralmi jelkép használata tényállások a köznyugalom megzavarására, egyes csoportokhoz tartozó személyek nyugalmanak megzavarására ugyanis e tényállásokban tilalmazott magatartások is alkalmasak.⁷⁹⁷ Így – ha nem is közvetlenül gyűlöletként – a gyűlöletbűnözéshez kötődő magatartásokként kategorizálhatók. A totalitarius rendszerek áldozatainak emberi méltóságát, kegyeleti jogait sértő megnyilvánulások tilalmában illetve a demokratikus politikai közélet fenyegetésmentességének biztosításában jelennek meg ugyanis áttételesen a védett közösségek azon érdekei, melyeket a gyűlöletteljes tettek megzavarhatnak.
3. Tekintettel a gyűlölet-bűncselekmény két összetevőjére, az előítéleti motívumra, valamint a bűncselekmény elkövetésére kiemelendő, hogy gyűlölet-bűncselekményi kategóriába sorolandó a fenti tényállásokon kívül minden olyan bármely sértett sérelmére megvalósítható, „általános” bűncselekmény elkövetése, mely során az előítéleti motiváció felmerül. E kategórián belül megkülönböztethető két bűncselekményi csoport.
 - 3.1. Az egyik csoportba klasszifikálhatók azon deliktumok, melyek törvényszövege az aljas indokból vagy célból – esetünkben előítéleti motívumból – történő elkövetést minősített esetként nevesíti, annak elkövetőjét súlyosabb szankció kilátásba helyezésével fenyegeti. Ilyenek az Emberölés, a Testi sértés, a Személyi szabadság megsértése, a Rágalmazás és a Jogellenes fogvatartás bűncselekmények⁷⁹⁸.
 - 3.2. Az egyes közösségek tagjait azonban nemcsak a fenti, hanem más jogvéde érdekekben is érheti gyűlöleten alapuló támadás. Tipikus

⁷⁹⁷ E bűncselekményeket a Balogh Lúdia, Dinók Henriett és Pap András László is a gyűlölet-bűncselekmények körébe vonja A jog által láthatatlan? A gyűlölet-bűncselekmények szabályozási kérdései és gyakorlati problémái című tanulmányukban azzal, hogy a kommunista rendszer bűneinek tagadása illetve szimbólumának használata vonatkozásában a gyűlölet-bűncselekményként konceptualizálása problematikus lehet. Ld.: Fundamentum, 2012/4. szám, 92. o.

⁷⁹⁸ Az új Büntető Törvénykönyv 160. §, 164. §, 194. §, 226. § és 304. §-ai alatt, melyek a témakör szempontjából változatlanul jelennek meg az új kódexben.

támadások a Becsületsértés, Kegyeletsértés, dolog elleni erőszakkal elkövetett Garázdaság, Lopás, Rongálás, melyek tényállásai azonban nem nyújtanak kiemelt védelmet az aljas indokból történő elkövetés esetére.⁷⁹⁹ A Zaklatás és a Közbiztonsági tevékenység jogellenes szervezése tényállások kimerítése szintén alapot adhat egész közösségekben a fenyegetettség-érzet kialakulására.

A gyűlölet-bűnözés tendenciáira hivatkozással itt említendő meg, hogy a jogvédő szervezetek a gyűlölet-bűncselekményekkel kapcsolatos előterjesztésükben javaslatot fogalmaztak meg az aljas indokból fakadó elkövetés bevezetésére a Rongálás és a Zaklatás tényállások minősítési rendszerébe e hiányosságot pótolandó.⁸⁰⁰ Értékelendő, hogy a javaslat a közösségek ellen irányuló tipikus támadási formákat veszi alapul, kérdéses viszont, hogy a gyűlölet-bűnözés dinamikája folytán mikor alakulnak ki az előítéleti bűncselekményeknek olyan újabb tipikus formái, melyek hasonló büntetőjogi beavatkozás szükségességét hívják életre. Ez felveti annak a - civil jogvédő szervezetek által is javasolt - megoldásnak az újragondolását, mely a védett csoportnak illetve az előítéletes motivációnak az általános, valamennyi tényállásra alkalmazható Btk-beli definiálását preferálja⁸⁰¹. Nemzetközi tapasztalatok igazolják, hogy a gyűlölet-bűnözés jellemzője az eszkálalódás, azaz a védett csoport tagjával szembeni verbális incidensek fokozódnak, személy vagy dolog elleni erőszakos cselekménybe, végső esetben élet elleni bűncselekménybe torkollnak.⁸⁰² Véleményem szerint ezen oknál fogva szükségeltetik kiemelt figyelmet szentelni a verbális támadásoknak – Közösség elleni uszítás, Rágalmazás, Becsületsértés, Zaklatás – a büntető igazságszolgáltatásban. Arról, hogy konkrétan mely bűncselekmények sorolhatók a gyűlölet-bűncselekmény kategóriába számos szakirodalmi álláspont ismeretes. A fenti ismertetett nézetek különbözősége is rámutat arra, hogy a bűncselekmény kategória elméleti háttérének kimunkálása hazánkban még formálódó, formálandó terület.

5. Az előítéletes motiváció bizonyításának problematikája

Valamennyi előítélettel átszótt bűncselekmény közös anomáliája, kulcsproblémája a bűncselekmény motivációjának bizonyítása. A motiváció bizonyításának szükségessége attól függetlenül fennáll, hogy a bűncselekmény leírásában a jogalkotó hogy fogalmazza meg – célzatként vagy motívumként, alapeseti vagy a minősített eseti tényállásban –, megfogalmazza-e egyáltalán.

Az EBESZ nyomozásmódszertani ajánlása szerint az előítéletes motiváció az alábbi tényezőkkel bizonyítható a bizonyítás általános kriminalisztikai eszközein, módszerein túl:

1. A sértett, tanú észlelése.
2. Az elkövető kijelentései, írásos közlései, gesztusai.
3. Rajzok, jelek, szimbólumok, graffiti.

⁷⁹⁹ Az új Büntető Törvénykönyv 227. §, 228. §, 339. §, 370. § és 371. §- ai, melyek a témakör vonatkozásában változatlanul kerültek át az új kódexbe.

⁸⁰⁰ Ld.: Javaslatok az új Büntető Törvénykönyv gyűlölet-bűncselekményekre vonatkozó szabályozására, http://dev.neki.hu/wp-content/uploads/2013/05/548_civil_szervezetek_gyuloletbcs_javaslat.pdf (letöltés ideje: 2013.07.29.)

⁸⁰¹ Javaslatok az új Büntető Törvénykönyv gyűlölet- bűncselekményekre vonatkozó szabályozására 6. o. 15. o.

⁸⁰² A Presentation and Training of Trainers Against Hate Crimes for Law Enforcement (TACHLE) című, 2013.04.09-13. között, Lyonban szervezett tréningen elhangzottak nyomán.

4. Etnikai, vallási, kulturális különbségek az elkövető és a sértett között.
5. Ellenséges csoportokban részvétel.
6. Elkövetési hely és idő.
7. Korábbi hasonló bűncselekmények.
8. Az erőszak természete.
9. Más motiváció hiánya.

A motiváció bizonyítását a bűncselekmény jellege, a nyomozás színvonala és a bizonyítás szabályozása egyaránt befolyásolja. A nemzetközi tapasztalatok szerint a gyűlölet-bűncselekmény sok esetben üzenet-bűncselekmény, kifejezetten arra szolgál, hogy az elkövető demonstrálja nézeteit arról a csoportról, amelyet a csoportba tartozó személyen keresztül megtámad.⁸⁰³ Vitathatatlan tehát, hogy egyes fenti bizonyíték, vagy azok rendszere jó szolgálatot tesz a motiváció bizonyítása során. A bűncselekmény gyűlöletvezéreltségének mutatói azonban nem mindig jelennek meg összességükben, nem feltétlenül ilyen egyértelműek. Előfordul, hogy a bizonyítás során az elkövető korábbi, ismerőseinek tett közlései, az általa olvasott könyvirodalom, zene vagy internetes oldalak vizsgálata, szélsőjobboldali csoporthoz tartozása alapján tárható fel közvetetten a motiváció.

Néhány állam jogszabályai – így a francia büntető törvénykönyv⁸⁰⁴ vagy nagy-britanniai rendelkezések⁸⁰⁵ – nevesítik az előítélet igazolására alkalmas bizonyítékokat. Hazánkban ilyen szabályozó még nem született. A fenti bizonyítékok vizsgálata kétségtelenül eligazítást ad a gyűlölet vezérelte indíték jogi megragadhatósága vonatkozásában, azonban a bizonyítottság megfelelő szintje bizonytalannak látszik számos, a hazai joggyakorlatot vizsgáló forrás alapján.

A büntető igazságszolgáltatásban az 1980- as évekből ismert a tárgyasult célzat problematikája⁸⁰⁶, azaz hogy nem szerencsés az elkövető célzatára pusztán az elkövetés tárgyi körülményeiből következtetni. Annak az elkövető tudattartamában is igazolhatónak kell lennie. A motívum tényállási elem vonatkozásában ugyanezen probléma áll fenn.

Kovács Gyula az elkövetői és a sértetti oldalon megjelenő, valamint az elkövetés körülményeiből fakadó csoportokra bontja a bizonyítékok körét és hangsúlyozza, hogy önmagában az elkövetői oldalon felmerült előítéleti jelek maximum a gyanút alapozhatják meg, orientálhatják a nyomozást, a motívum bizonyítottságához nem elegendők. Az előítéleti motívumra való következtetésre véleménye szerint mindhárom bizonyítékcsoport tüzetes vizsgálata adhat alapot.⁸⁰⁷

Kovács ajánlását elfogadva továbbra is nyitott kérdésnek tartom, hogy a bűncselekmény objektív ismérvei – mint a sértett vagy elkövetési tárgy, az elkövetés helye, ideje, módja vagy eszköze - mennyiben befolyásolják a motívum megállapíthatóságát. Bizonytalanság mutatkozhat akkor is, ha a hatóságoknak azt kell megállapítaniuk, hogy a kettős vagy többes motiváltságú cselekményeket mennyiben befolyásolta előítéletes motívum. E kérdések megoldása jogalkalmazói iránymutatással egységesítendő, megoldásra váró tárgykör.

⁸⁰³ A Presentation and Training of Trainers Against Hate Crimes for Law Enforcement (TACHLE) című, 2013.04.09-13. között, Lyonban szervezett tréningen elhangzottak nyomán.

⁸⁰⁴ Code Penal 132-76 és a 132-77 szakaszok alatt

⁸⁰⁵ Crime and Disorder Act 1998, 28 szakasz

⁸⁰⁶ Lásd például: BH1982.278.

⁸⁰⁷ Kovács Gyula: i. m.: 36- 37. o.

6. Átmenet egy előítélet-mentes világba

Az EBESZ Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatala számos pontba sorolva ajánl intézkedéseket Magyarországnak a romák elleni erőszakos incidensekre tekintettel megcímézve azokkal a közhatalom egyes szféráit és civil szervezeteket egyaránt.⁸⁰⁸ Ezen ajánlásokból a politika aspektusából szemezgetve, a romák elleni fajitnikai indíttatású erőszak elleni határozott felszólalás, e magatartások elítélése szükségeltetik. Emellett kialakítandó egy átfogó nemzeti stratégia a gyűlölet-bűnözés elleni küzdelemre.

A rendészeti szervek által megvalósítandó lépéseket tekintve a gyűlölet-bűncselekmények rendészeti kezelése prioritást kell, hogy élvezzen. Igény van az erőteljes és hatékony nyomozásra, ennek érdekében speciális nyomozási eljárásmodok kidolgozására – különös tekintettel motívum bizonyításának fent bemutatott problematikájára. Közrendvédelmi oldalról kiemelt cél a roma közösség megóvása a további erőszaktól, a biztonságérzet helyreállítása. A rendészeti oktatás területén indokolt speciális képzési anyagok kidolgozása és bevezetése a gyűlölet-bűncselekmények kezelése terén a minél hatékonyabban fellépés érdekében. A speciális képzési anyagok beépítése az alapképzések a szakmai továbbképzések tanmenetébe egyaránt preferálandó volna. A célzott bűnmegelőzési programok és kezdeményezések bevezetése a bűnmegelőzésre szakosodott rendőri egységek feladataként jelenik meg.

Egyetérték az EBESZ azon megállapításával, hogy a rasszista incidensek, valamint ezek nyomon követése kiemelt fontosságú az áldozatok és családtagjaik szempontjából, valamint Magyarországnak mint jogállamnak általános, méltán jó hírét tekintve is. Ugyanekkora jelentősége van annak, hogy az érintett hatóságok levonják a megfelelő tanulságokat a hazai esetekből, nemzetközi tapasztalatokból – különösen arra összpontosítva, hogy javítsanak az alkalmazott módszereken a rendészet és a büntető igazságszolgáltatás, valamint az adatgyűjtés terén. A jogalkotó többnyire dinamikusán, a társadalmi viszonyokat megfelelően követve alakította a gyűlölet-bűncselekmények szabályozását. A gyűlölet-bűnözés elleni jogi fellépés hatékonysága legalább annyira a jogalkalmazói szándékon, mint a jogalkotás nyújtotta kereteken múlik.⁸⁰⁹

A gyűlölet-bűnözés hazai gyökeréhez nyúlva: „...a bűncselekmények kontextusából elkerülhetetlenül azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a magyarországi roma kisebbség társadalmi integrációjával kapcsolatos jelentős problémákkal sürgősséggel kell foglalkozni”⁸¹⁰ Az írás az EBESZ fenti ajánlásait is figyelembe véve kívánja hangsúlyozni, hogy a XXI. század társadalmi konfliktusainak bűncselekmény formájában megnyilvánuló kezelése körében meghaladottá vált a szocialista állam etatista felfogása. Nem helyes út, ha a bűnözésre való reagálás egyetlen letéteményeseként az állam, a büntető igazságszolgáltatás jön szóba. Ekként szintúgy nem helyes és nem célravezető, ha csupán a reaktív, megtorló szemlélet érvényesül a büntető-igazságszolgáltatás területén. A bűnmegelőzés, az előítélet-mentes közösségben létezés a – csak ultima ratio-ként igénybe veendő – büntetőjog eszközein túlmutató, többszintű és összetett társadalmi feladat. Ennek

⁸⁰⁸ EBESZ: i. m.: 38-41. o.

⁸⁰⁹ Balogh Lídia – Dinók Henriett – Pap András László: A jog által láthatatlan? A gyűlölet-bűncselekmények szabályozási kérdései és gyakorlati problémái, Fundamentum 2012/4. sz. 91. o.

⁸¹⁰ EBESZ: i. m. 10. o.

során a bevált Nyugat-európai bűnmegelőzési koncepciók hasznosítása, a gyűlölet elleni fellépés kipróbált protokolljainak interpretálása célszerű.